Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 57 (64) Vilnius, trečiadienis, 1929 m. lapkričio mėn. 20 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO.

Nesenai skaitėme „Vilniaus Rytojuj", kad Beniūnų sodžiaus gyventojai, skirstydamiesi viensėdžiais, nutarė paaukoti Lietuvių Švietimo Draugijai „Rytui" žemės sklypą, kur galima būtų pastatyti lietuviškai mokyklai namai. Ši maža, paviršutinai žiūrint, žinelė, nuodugniau pagalvojus, yra labai reikšminga. Ją perskaitęs ryžausi tuo svarbiuoju klausimu išsitarti plačiau.

Mums, Rytų Lietuvos lietuviams, jau vyriausias laikas pereiti nuo žodžių prie darbų. Priedarbų, žinoma, kūrybinių, kurie laiduotų mums apčiopiamą ateitį. Prie tokių darbų priklauso pirmoj eilėj savų, lietuviškų mokyklų steigimas. Seniau lietuviai tik svajoti galėjo apie svetimą mokyklą; dabar gi turime savas. Reikia tik jas branginti, reikia nesigailėti jėgų jas palaikyti. Maža yra parašyti prašymas „Rytui", ar Laikinajam Komitetui, reikia patiems mūsų ūkininkams labiau susirūpinti lietuviškos mokyklos užtikrinimu.

Iki šiolei, kaip parodė praktika, daugelyje mūsų sodžių mokykla buvo tikra kampininkė, neturinti savo buto. Toks netikrumas labai vargina patį mokyklos gyvenimą. O juo labau tasai klausimas paaštrės dabar, kai daugelis mūsų krašto sodžių, o gal neužilgo ir visi išsiskirstys viensėdžiais. Kur tuomet bus mokykla? Štai tą klausimą lengviausiu būdu išsprendė Beniūnų sodžius. Ir išsprendė taip, kad skirstantis viensėdžiais iš bendros žemės paskyrė sklypą „Ryto" mokyklai. Vadinasi, susipratę lietuviai ūkininkai uždokumentavo savo patrijotizmą nesugriaunamu darbu. Užrašyta „Ryto" mokyklai žemė amžinai pasiliks tos Draugijos nuosavybe. Ant tos žemės jokia kita draugija neturės teisės statyti sau mokyklos. Tas ir yra svarbiausia. Tiktai darant tokius užrašymus, reikėtų daryt notarijaliai ir dovanojimo akte išvardyti sąlygą, kad žemė dovanojama tiktai Lietuvių Švietimo Draugijai „Rytui", o juo labau, kai dabartiniais laikais randasi visokių lietuvybe prisidengusių žmonių, kurie mėgsta save vadinti lietuviais ir net veikti lietuvių visuomenės vardu.

Drauge norėtusi paraginti ir kitus bent didesnius lietuvių gyvenamus sodžius, skirstantis viensėdžiais, padovanoti „Rytui" bent vieną hektarą žemės ir tą dovanojimą pažymėti naujai daromam plane. Žemė reikėtų parinkti pačiame viduryje, kad iš visų vienkiemių galėtų lankyti mokyklą vaikai. Tas mažas žemės sklypelis kelioms dešimtims ūkininkų yra nedidelis dalykas, o „Ryto" mokyklai jau labai svarbu.

Tegu bent didesni Rytų Lietuvos sodžiai paseka gražų, patrijotinį Beniūnų sodžiaus pavyzdį, o mūsų tautinio susipratimo kely nužengsime didelį žingsnį pirmyn.

R. M.

Lietuvos politika.

Naujas Lietuvos užsienių reikalų ministeris d-ras D. Zaunius lapkričio 15 d. priėmė spaudos atstovus ir plačiai su jais kalbėjosi apie Lietuvos užsienių politiką. To pasikalbėjimo santrauka tilpo vilniškėje lenkų spaudoje; iš jos imame ją ir jos atsakomybėn dedame.

— Mūsų užsienio politikos uždavinys— pareiškė d-ras Zaunius—eina *prie mūsų valstybės atstatymo su sostine Vilniumi ištoriškose sienose*, kaip tai yra numatyta Lietuvos konstitucijoje. To siekti yra šventa pareiga kiekvienam, kas turi reikalą su mūsų užsienių politika. Visi kiti uždaviniai yra tik pašalinės priemonės tam pamatiniam tikslui siekti.

Toliau d-ras Zauuius palietė lenkų užsienių reikalų ministerijos atstovo p. Holówko's pasikalbėjimą Rygoj su laikraštininkais.

— Jau Karaliaučiaus konferencijoje— tarė d-ras Zaunius — *prof. Voldemaras siūlė lenkams paruošti Vilniaus kraštui atskirą statutą*. Išklausęs tą pareiškimą, Zaleskis pašoko nuo kėdės ir pareiškė, kad tokio pasiūlymo jis negalįs net pasiųsti Varšuvon. Delto ministeris Zaunius yra nuomonės, kad p. Hołówko's pareiškimo ir jo paskutinio pasikalbėjimo su spaudos atstovais negalima rimtai svarstyti. Galimas daiktas, kad sugrįžęs Varšuvon Hołówko išsigins savo viešai paskelbto pasikalbėjimo.

Klausiman, kiek yra teisinga Krokuvos laikraščio „Kurjer'io Codzienny'o" žinia, *kad Lietuvos vyriausybė nutarusi pradėti derybas su Lenkija*, — d-ras Zaunius atsake:

— Savo metu Lietuva nusiuntė Lenkijon lietuvių lenkų prekybos sutarties projektą. Atsakydama Lenkija pranešė, kad Kaunan vyksta užsienių reikalų ministerijos atstovas Šumliakovskis su atsakymu. Ir iš tikrųjų greit atvyko Šumliakovskis ir atveže atsakymą, kuriame buvo pasakyta, kad *lenkai priima lietuvių projektą kaipo bazę tolimesnėms derybom*s su pastabomis, kurias reiktų padaryti toje sutartyje. Tada lenkai prašė sukviesti antrą konferenciją, kad būtų galima susitarti del prekybos sutarties smulkmenų. Mes atsakėme, kad su džiaugsmu tokį pasiūlymą priimame ir prašėme lenkus prieš konferencijos sukvietimą duoti mums ant rašto savo pastabas prie pasiųsto jiems projekto. Ir štai — suėjo *jau 6 mėnesiai, kaip Šumliakovskis išvažiavo iš Kauno, o nuo lenkų atsakymo negauta.*

Buvo dar ministeriui užduotas klausimas apie Šleževičiaus kritiką nesenai buvusioje liaudininkų konferencijoje, kurioje jis pabrėžė, jog Lietuva esanti izoliuota tarptautiniuose santykiuose ir Tautų Lygos gruodžio mėn. posėdžio rezoliucija Ženevoje esanti Lietuvai didelis smūgis.

Į tai d-ras Zaunius atsakė, kad Lietuva neturinti didelio skaičiaus draugų, vis tik nesą reikalo kalbėti apie jos izoliaciją tarptautinėje prasmėje.

Tokią mintį būtų galima prileisti tik tuomet, jeigu Europos valstybės panorėtų skriausti Lietuvą. Gaila, kad padėtis sunkėja del kaikurių kaimynų, kurie su Lenkija yra labai artimuose santykiuose ir kitaip į dalykus žiūri, kaip mes.

Del Tautų Lygos rezoliucijos — sako ministeris — mūsų žiniomis Lenkija skaito tą rezoliuciją kaipo savo diplomatijos minusą. Delto nėra reikalo vertinti ta rezoliucija kaipo kokį tai smūgį Lietuvai. Gal Tautų Lygos santykis galėjo būti ir kitokis, bet *aš negaliu kritikuoti savo šefo veikimo.* Duotas ministeriui paklausimas del Rygos laikraščio „Socialdekrato" žinios, kad Latvija tarpininkausianti tarp Lenkijos ir Lietuvos del Liepojos-Romnų gelžkelio.

— Apie tai neturiu žinių — atsako d-ras Zaunius.— Šiuo klausimu Lietuvos politika visiškai nesikeičia, nes *Liepojos-Romnų gelžkelio važinėjimo atnaujinimas mums yra nepriimtinas*. Pradėti tuo gelžkeliu važinėti, tai reikštų tarp Lietuvos ir Lenkijos atidaryti sieną. Su tuo Lietuva nesutiks.

Toliau savo pasikalbėjime d-ras Zaunius del Baltijos Valstybių Sąjungos išsireiškė, kad ji geistina, bet šiuo metu neįvykdoma. Apie Latviją išsitarė, kad lietuviai pasitenkintų, jeigu Latvija Vilniaus klausimu laikytųsi visiško neutraliteto. Bet apie tokį Latvijos neutralitetą tuotarp negalima kalbėti. Čia nurodė latvių karininkų važinėjimus Varšuvon ir lenkų Rygon. Glaudžiai ruošiamas abiejų šalių apsigynimas. Argi galima kalbėti apie Latvijos neutralitetą?

Del d-ro Zauniaus ir p. Hołówko's pasikalbėjimų su laikraštininkais prabilo apie lietuvių lenkų santykius ilgai tylėjusi lenkų spauda. „Kurj. Wil." šią proga kelia Vilniaus krašte autonomijos klausimą, tik bijosi, kad Kauno lietuviai labai tuo nesidžiaugtų. Su Vilniaus krašto lietuviais lenkai paprastai nenori kalbėtis apie šio krašto reikalus, nors kai kada dedasi „krajovcais" tai yra šio krašto piliečiais. Mes čia trumpai pareiškiame, kad Vilniaus krašto likimą spręsti be šio krašto lietuvių ir baltarusių tai yra daryti tą darbą, kuri 1920 m. darė Vilniaus lenkų seimas, arba, kaip išsitarė p. Hołówko, neturėti Vilniaus krašto politikai plano.

Del Lietuvos prezidento rinkimų.

Paskutinėmis dienomis pasklydo gandai, kad 1930 m. kovo mėn. turėję įvykti Lietuvos respublikos prezidento rinkimai. Ir mes tą žinią paskui „Lietuvos Žinias" pakartojome. Dabar pasirodo, kad visa tai iš piršto išlaužta: niekas su Valstybės Prezidentu p. Smetona nėra kalbėjęs apie rinkimų terminą.

Plečkaitininkų klausimas.

Anot vidaus reikalų min p. Musteikio, plečkaitininkų klausimas Lietuvoje esąs neaktualus. Jie ten organizuotai veikti negali. Atskirų išsišokimų dar galima laukti. Komunistų klausimas taip pat yra ne opus. Lietuviams pavojaus iš jų pusės nėra.

Šiomis dienomis Panevėžyje karo teismas nagrinėjo 14-kos plečkaitininkų bylą, kurioje jie kaltinami už dalyvavimą teroristų organizacijose. Teismas jų 10 rado kaltais ir nuteisė ilgiems metams kalėti.

POLITIKOS APŽVALGA.

Vokietijos prezidentas Hindenburgas lapkričio 11 d. galutinai Stresemano vieton paskyrė ministerį Kurciusą, kuris Haagoje buvo Stresemano pirmasis padėjėjas. Jis geriausiai žinojo mirusiojo ministerio planus ir taktika. Jis pasižymi labai greita orientacija. Ūkio ministeriu paskirtas prof. Maldenhaveris. Naujus ministerius vokiečių visuomenė labai gerai sutiko.

Vokiečių tautininkai, ypač Prūsuose, kelia triukšmą prieš prekybos sutartį su Lenkija. Jie bijosi kokios nors sutarties su lenkais, kad ji nesutvirtintų dabartinės padėties Vokietijos rytuose, tai yra dabartinių pokarinių sienų.

Vokiečių atstovas Paryžiuje von Hoesch'as prašė Briandą pagreitinti antrą Haagos konferenciją. Jis mano, kad susirinkus tai konferencijai vėliau ir Pareinės krašto evakuacija bus suvėlinta. Nemažą kliūtį čia iškirto vokiečių tautininkai, kaizerio šalininkai. Jie del Jungo projekto išreikalavo plebiscitą. Plebiscitas įvyks gruodžio 15 dieną. Prancūzų ministeris Briandas atsakė vokiečių atstovui, kad Pareinės evakuacija bus savo metu padaryta, kai tik bus sudarytas tarptautinis bankas ir vokiečiai pradės vykdyti Jungo projektą.

Lenkijoje del sutarties su vokiečiais taip pat kelia balsą tautininkai — endekai su Trąmpczyńskiu priešaky. Jie nerimsta, kad toje sutartyje lenkai išsižada Versalės traktato § 297 apie vokiečių turto likvidavimą. Endekai bijosi, kad patys lenkai sutinka keisti Versalės traktatą, lyg tai būtų vienų vokiečių ir lenkų dalykas. Anot Trąmpczyńskio, esanti tai tik sutartis su lenkų vyriausybe, o ne su lenkų tauta.

Prancūzai iškilmingai minėjo 11 metų sukaktuves po karo. Prancūzų rašytojas Rolandas Durgeles išsireiškė, kad ši diena prancūzams esanti daugiau gedulo, negu linksmybės diena. Po 11 metų apie nieką nekalbama, kaip tik apie atlyginimus, apsiginklavimą ir sienas. Tai anot jo anksčiau ar vėliau prives prie dar baisesnių karų. Kas tikisi panaikinti karus popierinėmis sutartimis, lygus yra tam, kurs norėtų dideles upes sulaikyti popierinėmis užtvaromis. Panaikinti karą, tai pirma reikia panaikinti neapykantą. Žmonės vis tokie patys.

Anglijos vyriausybė yra nusistačius neatidėti jūrų nusiginklavimo konferencijos del Tautų Lygos posėdžių tuo metu. Darbo partija yra tos nuomonės, kad ministerio Hendersono buvimas Tautų Lygos posėdžiuose nėra būtinas, nes ten svarbesnių klausimų nebūsią. Taigi anglai norėtų jūrų laivynų reikalais konferenciją sukviesti jau sausio 21 dieną.

Del paskalų apie Viduržemio jūros Lokarnos, tai yra prancūzų ir italų sutartį, kurią garantuotų anglai, anglų vyriausybė esanti jam priešinga. Ji norėtų suderinti visas penkias didžiasias jūrų valstybes ir todel yra priešinga atskiroms sutartims.

Amerikoje pradėjo smarkiai kristi lenkų paskolos obligacijos. Nesenai kainavo po 85 ir 86, dabar jau 74 ir 75. Ir pačioje Lenkijoje vadinamos „dolarówkos" nesenai kainavo 110 zl., dabar tik 64 zl. Jau delto Lenkija turinti 45.000.000 zl. nuostolių. Amerikoje daug geriau, negu pinigams, sekasi lenkų raiteliams. Jie ten tarp pirmųjų.

Balsas iš sodžiaus.

Mes, lietuviai, del gerai žinomų priežasčių savo atstovų į Lenkijos seimą nesiuntėme ir vargiai juos siųsime ir netolimoje ateityje. Mes gerai numanome, kad nepakitėjus aplinkybėms nieko gera iš seimo nesusilauksime; ten greičiau tik susikomprituoti galima, kaip atsitiko ir dabar su pirmo ir antro numerio atstovais. Dedame šį straipsnį, kad ir kitų vietų ūkininkai susipažintų, kokios mintys graužia mūsų sodietį. Jau daug geriau būtų, kad jie pasistengtų užimti savo vietas valsčių ir apskričių savivaldybose (tarybose ir seimeliuose): čia pramoktų ginti savo teises ir reikalus, geriau ir sumaniau juos gintų nuėję kai pasikeis sąlygos, ir į seimą.

Redakcija.

Seimo rinkimų dar neužmiršta.

Nors jau antri metai eina, kaip buvo rinkimai į seimą ir senatą, vienok jie dar ir šiandien sodiečių tarpe nesą užmiršti ir labai dažnai apie juos kalba. Žmonės, kalbėdami apie rinkimus, pradeda ieškoti, kame klaidą darė. Apie vieną jų noriu čia pora žodžių tarti.

Buvo daug visokių partijų ir visokių numerių, bet ūkininkui nė viena nebuvo tikusi, nors žadėjo aukso kalnus. Pirmas numeris (dabar bebekai) žadėjo žemės duoti (iš Kretoniškių 22 hekt. balos nori atimti, o juos pirko dar iš rusų valdžios 1912 met.), žadėjo mokinti vaikus nemokamai, o šiandien tėvai pabaudų gauna (pav., F. Tijūnėlis nubaustas, kad savo dukrelę paleido į „Ryto" mokyklą); žadėjo ir mokesčius sumažinti, bet kaip pasirodo tai mokesčiai tik pasiūgėjo, o ypač „strakuvka" ir „drogowe". Daugiausia sodiečių priviliojo antras (socialistų pepeesų), neva darbininkų, numeris. Šis, žinoma, žemėje rojų žadėjo. Daugiausia sodiečių ir balsavo už antrą numerį.

Bet čia reikėtų kaip tik atskirti įvairios rūšies darbininkai nuo ūkininkų. Gelžkelietis — darbininkas; fabriko darbuotajas—ir gi darbininkas. Gelžkelietis dirba vienas ir gali lengvai išmaitinti 7 šeimos narius; fabriko darbininkas ir gi dirba vienas ir gali išmaitinti arti tiek galvų. Jie pasenę gauna emeritūrą ir jų senatvė aprūpinta. Šie darbininkai nemoka nei „drogovų" nei „majantkovų". Na o kiek uždirba šios rūšies darbininkai? Žinoma, labai „mažai": vos kokius 150—350 auks. ir daugiau.

Dabar paimsime kitos rūšies darbininkus — ūkininkus. Kiekviena ūkininko šeimyna dirba ištisus metus nuo pat saulės užtekėjimo iki pat jos nusileidimo; vasarą, pavasarį ir rudenį tai ir naktelių nėra; tai jau ne aštuonios valandos darbo! Be to, dirba visi — jauni ir seni, visi prakaitu apsilieję. O ką jie valgo? ką jie turi? kiek jie uždirba? Kas į tai galės atsakyti? Antro numerio agitatoriai žadėjo seime ir senate užstoti sodiečių reikalus, iškelti jų vargus, bet tik toliai, kol ėjo rinkimai. Visi deda ne mažus mokesčius ūkininkui, tačiau nenori pažiūrėti kaip jie gyvena. Tikrai ir drąsiai galiu pasakyti, kad turtingiausias ūkininkas (jį dar „buože" pravardžiuoja) blogiau maitinasi, negu vidutinai uždirbąs anas darbininkas. Šiandien ūkininkai, vargo prispausti, pamatė ir suprato, kad jų niekas neužstos; jiems tik žada, kad tik jų balsus per rinkimus sugaudyti. Dabar jau ūkininkai kalbasi, kad reikia ruoštis į ateinančius rinkimus, išstatyti *ūkininkų partiją* ir tik už ją balsuoti, nes ką patys padarysime, tai tiek ir turėsime; iš kitų jau nėra ko laukti, nes šiandien žmogus žmogui vilku yra. Tas jau pastebėta labai senai, bet lig šoliai dar ūkininkai to nesuprato. Dabar jau ir sodiečiai susigriebė. kad padarė didelę klaidą, balsuodami už antrą numerį. Ir štai kodel. Tik pagalvokim šaltai, o tuojau suprasim.

Visi, taip vadinami poneliai, nori, kad viskas būtų kuo pigiausia: sviestas, mėsa, pienas, bulvės, javai, kiaušiniai ir t. t. Nors šiandien ir taip jau visa pigu, tačiau jie derasi ir net į akis šoka. Apie į užsienį ūkio produktų išvežimą ne tik nemano, bet tam esą didžiausi priešai. Reikia žinoti, kad tada kainos pakyla ir vietoje. Ūkininkai kaip tik turi stengtis, kad ūkio produktų kainas pakelti; o kaip jas pakelsi, jeigu į užrubežius neišveši. Šiemet rugiai, karvės, linai, sviestas, kiaušiniai būtinai reikia išvežti į užsienį, ir tai patiem ūkininkams per koperacijos, kad nedavus visokiems vertelgoms uždirbti tris kart daugiau, negu pati prekė kainoja.

Mes ūkininkai balsuodami už antrą numerį į seimą ar senatą, kaip tik pastatėm sau priešus, o ne užtarėjus. Antro numerio atstovai visuomet stengsis, kad ūkio produktai būtų kuo pigiausi, nes tada jiem daugiau liks pinigų šampanui ar likeriui. Ūkininkai į seimą turi rinkti tik ūkininkus ir tai ištikimus ūkininkus, kurie pilnai užtartų ūkininkų reikalus ir nesilenktų nė prieš vieną poną.

Žinoma, neturi būti ūkininkų tokie atstovai, kad kaip buvo M. Cūnėlis rūsų dumoje: užuot ginti ūkininkus, pasakė: „Vilniaus krašto sodiečiai žemės nereikalingi." Žinoma, tokiam atstovui geriau būtų paskui žagrę vaikščioti, negu seime ranką kiloti.

Nors ir labai sunku gyventi mūsų ūkininkams, tačiau šie treji meteliai praslinks ir reikės rinkti nauji atstovai Todel jau dabar sueidami ūkininkai turi vienas kitam sakyti, kad ateityje vien tik už *Ūkininkų partiją* balsus atiduotų. Dar yra daug ūkininkų, kurie sako: „kad ir ką išrinksime, tai vis tiek bus".

Ne! ne taip yra. Taip pasakyti gali tik tamsus ir nič nieko nesuprantąs ūkininkas. Viską laimėsime, tik, žinoma, reikia rinkimuose dalyvauti visiems iš vieno, kaip vyrams taip ir moterims. Laikas jau iš galvos išvaryti: „ir be manęs išrinks". Jeigu mes ūkininkai tingėsime nueiti į rinkimų vietas ir lapelių įmesti į skrynutę, tai nieko gera ir nelaukime. Kas kas, o jau ūkininkas tai turi gerai žinoti, kad nepasėjęs nepiausi. Pavyzdžiui, jeigu ūkininkas tingi užkinkyti arklio, tai ar galės važiuoti?

Kai kurie ūkininkai dar sako: „et, balsavau jau du kartu ir vis tas pats". O toks ūkininkas ar pagalvojo, kad du kartu arė, du kartu akėjo, sėjo — ir nereikėjo piauti. Tai sulig to ūkininko pasakymo išeina, kad daugiau nereikia nei arti, nei akėti, nei sėti; tačiau kitiems metams atėjus, žiūrėk, kaip tas pats ūkininkas aria, akėja ir sėja net pirm kitų kaimynų. Na, tai jei jis netingi ir nesigaili prakaito lieti, tai kam tokius niekniekius kalba ir tingi eiti balsuoti už savo reikalus. Šalin visi tinginių pančiai!

Renkimes, ūkininkai, prie rinkimų, nes mums daugiau laiko reikia prisirengimui. Tikėkime šventai, kad laimėsime, jei tik visi išvien eisime.

Sodietis.

Vinco Kudirkos paminklas Naumiesty. Apačioj parašo buvo ištrauka iš Lietuvos himno bet rusų įsakymu tie žodžiai buvo iškapoti.

Sveikatos kampelis.

Nosies sloga.

Nosies sloga (kataras, plautis) mūsų klimate taip dažnai sutinkama ir dažniausiai taip greit praeina, kad papratome neskaityti jos liga. Bet kitą syk sloga žmogui gali labai įkyrėti, apsunkindama kvėpavimą, įvarydama galvos skaudėjimą, atimdama uoslę, paliesdama dar gi klausą. Tokia sloga gali tęstis savaitėmis, gali pavirsti chroniška sloga, gali pagaminti atatinkamą dirvą išaugoms arba polypams. *Sloga dažniausiai yra persišalimo arba užsikrėtimo kilmės.* Ypač dabar, rudenį, esant drėgnam ir šaltam orui, labai lengva ją gauti. Be to, dauguma užkrečiamų ligų (grypas, tymai), ypač pas vaikus, prasideda aštria nosies sloga. Taigi ši liga nėra jau toks nekaltas susirgimas ir negalima su ja paviršutiniškai elgtis.

Pirmutinieji slogos apsireiškimai: nosies užkimimas, čiaudėjimas, varvėjimas iš nosies. Gali bent kiek pagelbėti įtraukimas į šnerves *mentolo tepalo* (kelius kart per dieną). Bet geriausiai, vos slogą pajutus, pasilikti namie, apsivilkti šilčiau, padaryti sau kerštą kojų vonią, einant gulti (šiltame sausame kambaryje) išgerti 2—3 stiklines *karštos arbatos su aviečių uogomis* ir šiltai apsiklojus išprakaituoti. Kitą dieną irgi geriausiai neišeiti iš namų ir, jei reiktų, dar pakartoti prakaitavimo gydymą. Šnerves gerai ištepti geruoju baltuoju vazelinu arba nesūdytu sviestu. Nosį valyti atsargiai. Neturint aviečių uogų galima išgerti šiaip ko nors karšto (šutinto pieno, liepžiedžių arbatos su medum).

Aštrioji nosies sloga užleista arba dažnai pasikartojanti pereina į *chronišką slogą*. Tokia sloga tęsiasi metais. Gydosi sunkiai. Pasėkmingai gali būti pagydyta tik gydytojo specialisto. Apsireiškia ji dažnai nosies užkimimu, pūlingų gleivių iš nosies varvėjimu, taip pat dažnai galvos skaudėjimais.

Be aštrios ir chroniškos nosies slogos yra dar t. v. *dvokiančioji nosies sloga* (ozaena), Tokį ligonį galima išžolo pažinti, nes atsiduoda pastipusiu

2)

Dras Vincas Kudirka.

(30-ties metų jo mirties sukaktuvių proga).

II

Mirė Kudirka pseudo lenkas, gimė lietuvis patrijotas. Nuo to laiko prasidėjo naujas gyvenimas, pašvęstas pavergtosios lietuvių tautos atgimimui.

Bet prie progos pažiūrėkime nors trumpai į jo privatinį gyvenimę Varšuvoje. Pašalpos iš niekur neturėjo, nes išstojus iš dvas. seminarijos, tėvai šelpti atsisakė. Prisėjo jam gyventi pačiam iš savęs: davinėjo pamokas ir, turėdamas labai gražų rašto charakterį, perrašinėjant slaptai lenkų organizacijos „Proletarjat" Markso „Kapitalo" dalį, buvo rusų šnipo išduotas ir suimtas. Tiesa, sėdėjo Varšuvos citadelėj trumpai ir buvo išteisintas, bet užtat tapo prašalintas iš universiteto, kurian sugrįžo vos po dvejų metų.

Tuo laiku nustojo ėjusi „Aušra". Bundančiai iš miego lietuvių inteligentijai būtinai buvo reikalingas savas, tautinis laikraštis. Apie tai pradėjo galvoti pirmas Kudirka. Jisai 1888 metais ėmė organizuoti lietuvių studentų draugiją Varšuvoje. Ši draugija, kurioje buvo dvasios tėvu atsivertęs Kudirka, ėmė galvoti apie savo laikraščio įsteigimą. Bet kur? Žinoma, kad tik užsieny, nes Rusijoj lietuvių spauda nuo 1865 metų buvo uždrausta. Kudirka, sužinojęs, kad kaikurie mano atgaivinti „Aušrą", pradėjo susirašinėti su dru Basanavičiu, kviesdamas jį prisidėti prie jų sumanymo. Kartu būdamas Varšuvoje įsteigė „Lietuvos" draugiją, kuri turėjo labai didelių tikslų, kaip pav. „atgaivinimas ir pakėlimas tautiškos dvasios, rašliavos ir dailės, platinimas rubežių lietuvystės" ir tt.

Pagalios sumanymai pradėta realizuoti. 1888 metais vasaros atostogų metu Marijampolėje įvyko Maskvos ir Varšuvos lietuvių studentų atstovų susivažiavimas, žinoma, slaptas. Jame galutinai buvo nutarta bendromis jėgomis leisti naują laikraštį, pramintą „Varpu". Galutinai paruošti „Varpo" prospektą buvo pavesta Kudirkai, Šernui ir Gaidžiui. Kudirka nieko nelaukdamas ėmė laiškais susirašinėti su žinomesniais lietuviais kviesdamas juos prisidėti prie naujai leidžiamo laikraščio.

Kitais metais, t. yra 1889 sausio mėn. jau išėjo iš spaudos 1 „Varpo" numeris. Ir kaip prieš šešetą metų dro Basanavičiaus išleistoji „Aušra" pakreipė lietuvių tautos istoriją kitan bėgin, taip dabar Kudirkos rūpesniu išleistas „Varpas" padėjo pamatus tolimesniam lietuvių tautinės kultūros ir literatūros plėtojimuisi ir kas svarbiausia, sujungė išblaškytas kultūrines lietuvių inteligentijos jėgas tėvynės Lietuvos atstatymui.

Dabar Kudirka atsidavė visomis jėgomis naujam laikraščiui. Visa našta krito ant jo pečių. Kiti jam tik padėdavo, šį ta parašydavo. „Varpas" buvo spausdinamas, kaip ir „Aušra", Mažojoj Lietuvoj, Bitėnuose, M. Jankaus priežiūroj. Iš ten didesnėmis partijomis kontrabandos keliu buvo siunčiamas Varšuvon, iš kur atskiruose vokuose, laiškų pavidale buvo išsiuntinėjamas prenumeratoriams. Sunkiau buvo su redagavimu. Kaip kadaise Basanavičius gyvendamas Prahoje redagavo „Aušrą", einančią Prūsuose, taip dabar Kudirkai, besimokančiam Varšuvoje, reikėjo redaguoti mėnesinis laikraštis, taip pat išeinąs Prūsuose. Bet to maža. Kudirka netik redagavo, bet didesnę laikraščio dalį patsai prirašydavo; jis buvo pasiryžęs ištobūlinti lietuvių rašybą, apvalyti ją nuo svetimų šiūkšlių. O tai buvo labai sunkus darbas, nes rašybos taisyklių dar beveik nebuvo. Laimė tik tame, kad Kudirka būdamas suvalkiečiu ir užaugęs tame krašte, kur lietuvių kalba išliko nesuteršta, ją gerai mokėjo. Kartu reikia priminti, kad Kudirka buvo tuomet medicinos studentas, mokėsi, gyveno iš pamokų, ir kartu rasdavo laiko dirbti laikraštininko darbą didžiausiame pavojuje. Ar daug mūsų laikais atsiras tokių žmonių? Gerai pažinodamas visokeriopą Lietuvos gyvenimą, Kudirka gerai suprato, kad kovojant už tautos atgimimą, negalima pamoti ranka į ekonominę gyventojų būklę. Ekonominei gerovei kelti, jis jau nuo 1890 metų pradžios prie „Varpo" ėmė leisti Lietuvos ūkininkams priedą — „Ūkininką", kuriame buvo rašoma beveik išimtinai apie žemės ūkio gerinimą.

Tokiose sunkiose sąlygose bedirbdamas, Kudirka nustojo sveikatos, gavo džiovos pradžią. Tiesa, 1890 m. jisai pabaigė universitetą, tapo gydytoju, bet patsai jau buvo neišgydomas ligonis. Tapęs daktaru apsigyveno Šakiuose, bet negavus niekur buto, prisiglaudė klebonijoj. „Varpo" redaktoriaus prasidėjo ne gyvenimas, bet merdėjimas.

III.

Begyvenant Kudirkai Šakiuose ir neturint gero buto, jo sveikata ėjo vis menkyn. Priepuolamai susipažinus su p. Kriaučiūnais, kurie tuomet gyveno Plokščiuose, Kudirka bent vasaros metu galėjo pabūti kiek pakenčiamesnėse sąlygose pas p. Kriaučiūnus. Čia susivažiuodavo ir daugiau lietuvių inteligentų vasarotų, susidarydavo gražus savųjų būrelis. Tais laikais atvažiuodavo į Plokščius garsus danų mokslininkas Benedicktsenas ir suomių mokslininkas prof. Mikkola su žmona. Visi jie lankėsi Lietuvoje lietuvių kalbos išmokti. Kudirka šiems svetimtaučiams paliko kuo geriausią atmintį. Visa nelaimė, kad jo sveikata ėjo kaskart menkyn ir jau 1893 metais buvo aiškus džiovininkas. Gyvendamas Šakiuose ir Plokščiuose gerai pažinojo

žąsuku. Kvėpavimas čia per nosį esti visiškai liuosas, iš jos nematomai atsiduoda ir elna žalios dvokiančios pleiskanos. *Nemalonus kvapas iš nosies pašalinamas uoliu plovimu sūdytu vandeniu.* (1 arbat. šaukšt. druskos į 1 stiklinę vandens). Pati gi liga gydoma ilgai, gal kelius metus ir tai pas gerą gydytoją.

Apsisaugojimui nuo nosies slogų reikia vengti peršalinimo ir užsikrėtimo. Nesibučiuoti. Grūdinti kūną. Kvėpuoti tik nosim, nes nosis orą valo, šildo, drėkina. Kvėpavimas nosim apsaugo nuo susirgimų gerklę, ausis ir plaučius.

P. K—vičius.

— Šiomis dienomis serbų kaime Zevzan buvo vestuvės. Vestuvininkams važiuojant į bažnyčią, staiga į vieną vežimą krito degąs meteoras, kuris vieną svečią užmušė ir vieną sunkiai sužeidė. Žmonės apimti didelės baimės, nes čia jie įžiūri Dievo rykštę.

— Lvovo vaivada uždarė keliolika ukrainų ugniagesių draugijų.

— Krokuvoje lenkai studentai reikalauja priimti apribotą skaičių žydų studentų į medicinos fakultetą.

— Amerikos valstybės bankas sumažino mokamus nuošimčius nuo 5 ligi $4^1/_2$, Lenkijos nuo 9 ligi $8^1/_2$.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr.

Čižiūnai, Valkinykų vals. Ačiū Dievui mūsų sodžiaus jaunimas jau savo peštines ir degtinę mažiau mėgsta gerti. Tik gaila, kad pas mus yra jaunime tokių, kurie vartoja šokiuose lenkiškus, pavadinimus. Bet turiu vilties, kad juos dabar taip pat pames.

Draugai.

Švenčionių apskr.

Romaniūnai, Adutiškio vals. Mūsų sodžius grynai lietuviškas, bet ne visi lietuviškumą palaiko. Jaunimo turime, bet apmiręs, gal kad nėra tinkamo vado. Kaip turėjome savo mokyklą, tai buvo visai kitaip. Visa mūsų laimė, kad seniau mokytojas išmokino lietuviškų dainelių, kurias ir dabar dainuojama. Šiek tiek gauname laikraščių: "Vil. Ryt." 5 egzmp. ir „Jaunimo Draugo. 3. Tai visa mūsų šių dienų šviesa.

Nuliūdęs.

Reškutėnai. Nedavus Švenčionių inspektoratui leidimo mokinti aukštesnio skyriaus mokinius, žmonės kreipėsi pas p. Kuratorių Vilniuje, jokio atsakymo dar negavome. Mokslo metai bėga, jau trečias mėnuo prasidėjo, o mūsų aukštesniųjų skyrių vaikai nesimoko, nes pas lenką mokytoją neina. „Neškim vargo naštą žmoneliai visi, kol prašvis aušrelė šviesi".

Erelis.

Gardino apskr.

Marcinkonys. Sodžius didelis, su viršum 200 ūkininkų ir visi lietuviai. Tik gaila kad ne visi susipratę. Atsiranda ir tokių, kurie kerta savo miškus ir veža žydams parduoti pigiausia kaina. Gavęs kelius auksinus, skubina stačiai karčemon ir prageria visus pinigus. Oi ne gerai daro tokie vyrai.

Rudenėlis.

Braslavės apskr.

Bieniūnai, Rimšės valsč. Lapkričio 10 d. buvo Šv. Kazimiero Dr-jos skyriaus narių visuotinis susirinkimas; išrinko tą pačią valdybą. Per pranešimą buvo atkreipta narių domė, kad gražiau apseitų su imamomis iš knygynelio knygomis. Ne visiems ši pastaba patiko, kai kas ketina ir knygų išsižadėti skaityti (*Ne gerai būtų; ir knygos reikia saugoti, kiek galima.* **Red.**). susirinkimą jaunimas labai skubinosi baigti, kad galėtų pašokti. Ir šoko ilgai. Jaunimėl stverkis knygos, tik tada pamatysi šviesą! Mesk prakaitą lieti per ištisas naktis! Jūsų jaunos dienos prabėgs, kaip vanduo upeliu .. Gailėsies jų, bet bus jau vėlu!

Narys.

Rimšės padangė. Džiaugtis tik reikia, kad ir mūsų padangėj pradėjo skverbtis šviesos spinduliai. Nors ir čia netrūksta ir tokių, kurie sako: „Mes pragyvenome be mokslo, be draugijų, pragyvens ir mūsų vaikai". Bet jų yra vis mažiau ir mažiau. Kalbėdamas apie Rimšės padangę, turiu galvoje kaip minėti Vytauto Didžiojo Jubiliejų 1930 m. Aš siūlau sudaryti visos parapijos bendrą Komitetą iš Šv. Kazimiero dr-jos skyrių pirmininkų ir šiaip atstovų, kurie: 1) aptartų ir nustatytų visą tvarką, 2) nutartų sušaukti geriausiomis visų skyrių artistinėmis jėgomis patriotinį veikalą ir paprašytų vargoninko pamokinti chorą, 3) sulig išgalės rinktų medžiagą Vytauto Didžiojo paminklui, 4) kiekvienas skyrius įsigytų Vytauto portretą, Vytį ir Šv. Kazimiero, savo Patrono, paveikslą.

Aš iš savo pusės pasistengsiu palengvinti visiems Rimšės parapijos Šv. Kazimiero skyriams Vytauto D. portretą įsigyti. Tik su sąlyga, kad įsisteigs bendras Rimšės parapijos skyrius ir imsis naudingo darbo. *A. Rimšeniškis.*

tuometinius rusų valdininkus, visokius isprauninkus ir načalnikus, kuriuos aprašė „Varpe" gana plačiai pavadindamas „Viršininkai ir „Vilkai".

Be tuo dvasios didvyrio Kudirkos kančios dar nesibaigė. Susekus, kad jis prideda savo ranką prie lietuviškų laikraščių rašymo ir jų platinimo, buvo žandarų suimtas, tardomas ir kalinamas. Tas sergančiam žmogui sveikatos nepridavė. Vėliau jį paleido, bet dar ilgai kankino visokiais tardymais. Sveikata ėjo vis silpnyn ir 1894 metais priverstas buvo išvažiuoti Kryman, vėliau Sevastopolin, iš kur sugrįžo tik 1897 metais bent kiek pasitaisęs. Sugrįžęs Lietuvon vėl ėmė redaguoti „Varpą" ir redagavo iki pat mirties. Jau sirgo, nekėlė iš lovos, o plunksnos iš rankos neišleido, rašė, žadino brolius iš miego*). Bet čia jo gyvenimą pribaigė žandarų persekiojimas. Jis tuomet gyveno Naumiesty. Namai, kur jis gyveno, buvo dieną naktį šnipų saugojami, apie ką gerai žinojo ligonis. Būriais jo nieks negalėjo lankyti, nes bijojo šnipų, kurie pasislėpę pakampėse tykojo, kas lanko sergantį daktarą.

Pagalios sveikata taip nusilpo, kad nebeliko jokios vilties pagyti ir 1899 m. Kudirka diena dienon ėjo silpnyn, jau nekėlė iš lovos ir tais pačiais metais lapkričio 16 dieną pamirė Naumiesty.

Lietuva neteko jo asmeny vieno didžiausio ir ištikimiausio savo sūnaus ir kovotojo už jos laisvę. Palaidojus Kudirką Naumiesčio kapinėse, jam buvo pastatytas lietuvių lėšomis paminklas. Paminkle šaly gimimo ir mirties datos buvo iškalti jo parašyti, lietuvių tautos himno žodžiai.

„Tegul saulė Lietuvos tamsumus prašalina
Ir šviesa ir tiesa mus žingsnius telydi!
Tegu meilė Lietuvos dega mūsų širdyse!
Vardan tos Lietuvos vienybė težydi.

Bet ne daug trukus įvyko biauriausias dalykas. Tie mūsų himno žodžiai pasirodė maskolių valdžiai, kaip ir visiems Lietuvos priešams labai baisūs ir pavojingi. Jų pakęsti jie negalėjo. Tais žodžiais susirūpino gubernatorius ir sužinojęs apie tai, įsakė Naumiesčio ziemskų viršininkui *Gorelov'ui* juos iškapoti. Šis paliepimą išpildė, subiauriodamas mūsų didvyrio paminklą (žiūrėk paveikslą). Apsiriko betgi mūsų priešai. Jie iškapodami iš paminklo mūsų himno žodžius, neiškapojo jų iš mūsų širdžių ir šiandieną milijonai lietuvių tautos sūnų ir dukterų gieda su džiaugsmu..

... Tegu meilė Lietuvos dega mūsų širdyse"..

Tos meilės mums nieks neužgesys.

R. Mackevičius.

---

*) Visų Vinco Kudirkos raštų, originalių ir vertimų yra išėję šešeli dideli tomai.

ŪKIO SKYRIUS.

Avių šėrimas žiemos metu.

Avis — kaip ir visi kiti naminiai gyvuliai — naudingos tuo, kad pigesnius ūkio produktus, kuriuos joms sušeriama, gali paversti į brangesnius, tai yra: į vilną ir mėsą. Bet kadangi geriau apmokėti tiktai tokius pašarus, kurie kitaip ūkyje arba visai neturi kainos, arba turi labai mažą kainą. Tokie pašarai turi sudaryti avių šėrimo pagrindą, nes kitaip jų laikymas ūkininkui atneš vien nuostolį. Prie tokių pašarų avims tik ne podaug pridedame ir vertesnio pašaro, kuris ūkyje galima paversti į daug vertesnius ir brangesnius produktus, būtent sušeriant melžiamoms karvėms, penimėms kiaulėms, arba darbininkams gyvuliams.

Šiaudai, kaipo avių pašaras. Iš viršuj pasakyto kiekvienam ūkininkui turi būti aišku, kad svarbiausiu avių žiemos pašaru turime skaityti šiaudus. Šiaudai ūkyje, kur laikoma vien didieji raguočiai galvijai, o nela koma. avių, tik dalinai susinaudoja ir tik nežymi dalis, kuri baveik jokios neturi maistingumo vertės, patenka į mėšlą.

Nors šiaudus avys geriau išnaudoja, negu galvijai, tai dar nereiškia, kad jų organizmas šiaudus ištisai geriau virškintų. Bendrai, mėginimais patirta, kad visos šiaudų masės maistingąsias dalis galvijai net geriau išnaudoja, negu avys. Būtent, kuomet avižinių šiaudų jautis suvirškina 58%, tai avis tiktai 48%, be to jautis išnaudojo 32% baltymų, o avis vos 18,5%. Tai pat galima pasakyti ir apie pevų šieną, nors šį avys išnaudoja kiek geriau, negu javų šiaudus. Taip, visos šieno masės jautis suvirškina 67%, avys tik 64,5%. Iš to išeina, kad jei avis skaitome gyvuliais, geriau išnaudojančiais šiaudus, tai ne delto, kad jas geriau šiaudus virškintų, bet todel, kad jos iš paduotų šiaudų geriau moka pasirinkti maistingesniąsias žoles.

Dabar kyla klausimas: kaip geriausia avims šiaudus sušerti? Jei šiaudus avims duoti taip, kad jos būtų priverstos ėsti šiaudelis po šiaudelio, tai tuo būdu prisikimšių avių pilvas sunkiai virškinamuoju balastu. Dalykas tame, kad avių viduriuose pašaro košelė taip būna r ršta iš priežasties mažai išgerto vandens, jog fermentacijos procesas ten vyksta labai pamažu. Visai kas kita būna, kuomet avims duoti pašaro mažomis porcijomis ir lengvai išdraikyto tam tikrose ėdžiose. Tada avys pasirenka šiaudų minkštesniąsias dalis, kurios netaip sumedėjusios ir nereikalauja fermentacijos, kaip antai: užsilikusius šiauduose grūdus, varpas, lapelius, žoles ir t. t.

Geresniojo pašaro kiekis, avių tuo būdu iš šiaudų išrinktas, pareina nuo šiaudų rūšies, nuo kūlimo, pagaliau nuo mūsų dirvų. Nera tačiau šiaudų, kuriuose nebūtų varpų ir lapelių, kuliamųjų mašinų arba spragilų, kurie šiauduose nepaliktų neiškultų grūdų ir tokių dirvų, kur visai neaugtų piktžolių. Todel visokiose šiauduose avis sugebės rasti sau pakankamai pašaro, jei tik šiaudai sveiki ir nepagadinti. Čia gali būti tiktai klausimas, kiek avis tų šiaudų turi perrinkti, kad pilnai galėtų prisisotinti.

Praktikoje priimta skaityti, kad 10 kg. ruginių šiaudų duoda 1 kg. pašaro pavidale lapelių, varpų, žolių ir t. t., kuris pakeičia 1 kg. vidutinio šieno. Juo šiaudai yra geresni, juo mažiau aviai tenka jų perrinkti, kad suradus juose 1 kg. atatinkamo sau pašaro.

Lubinas, kaipo avių pašaras. Kitas pašaras, labai tinkamas avims iš priežasties savo pigumo ir maistingumo, yra lubinas. Lubinas tačiau skiriasi nuo kitų pašarų tuo, kad tam tikrose aplinkybėse pasižymi nuodingumu. Kai kurie aiškina, kad lubino kartumas ne visuomet yra lubino nuodingumo priežastimi. Dalykas tame, kad šeriant avis net lubinu, iš kurio buvo pašalintas kartumas, taip pat galima užnuodyti avis. Todel išeina, kad lubino nuodingumas visiškai nepareina nuo jo kartumo. Bendrai del lubino nuodingumo manoma, kad tai pareina nuo baltyminės medžiagos šilimos, kuriuos daug yra lubino grūduose. Nuodai, kurie randas skylant baltymams, gamtoje dažnai sutinkami ir jie yra tiek stiprūs, kad gali gyvulį nunuodyti net mažas jų kiekis.

Lubino nuodai dažnai atsiranda avių viduriuose, kuomet jas šeriame tiktai lubinu ir šiaudais, nes tada avys gauna paprastai vidurių sukietėjimą, o baltymai, kurių daug esti lubino grūduose, negali būti ūmai visų organizmo sunaudoti, todel pradeda avių viduriuose pūti ir užnuodija organizmą.

Norint apsaugoti avis nuo užnuodijimo lubinu, reikia prie lubino joms bent nepodaug duoti kvietinių sėlenų, burokų, sveikų žalių bulvių, griežčių. Šie pašarai apsaugos avis nuo vidurių sukietėjimo, o kartu ir nuo užsinuodijimo lubinu.

Dažnai bet gi lubino grūdai jau išsyk savyje turi nuodų. Tokiuose atsitikimuose tiktai jų tyrimas prieš šersiant avis gali apsaugoti ūkininką nuo nuostolių. Lubino grūdai, kurių pašalintas kartumas šutinimu, taip pat nustoja nuodingumo. Taip pat nustoja nuodingumo ir konservuotas lubinas, jei jį užraugia šviežią.

Pavojingiausias yra papuvęs lubinas, nors po to jis būtų ir gerai išdžiovintas ir toliau nepūtų. Tuo tarpu grūdų pelėsiai nieko avių sveikatai nekenkia.

Šeriant avis lubinu negana pašalint iš jo kartumas ir nuodai, bet reikia avys pamažu prie tokio pašaro pripratinti ir jau pripratusioms avims neduoti daugiau, kaip 150 gr. sauso lubino, kitaip sakant, po $^1/_2$ kg. šviežiai išmirkyto lubino kiekvienai užaugusiai aviai į parą. Jauniems ėriukams lubino arba visai neduodame, arba maža prie kitokio pašaro, taip, kad jo norma neviršytų $^1/_8$ d. dienos duoklės. Kaip jau sakyta, kartu su lubinu visuomet reikia duoti ir tokio pašaro, kuris išlengvo liuosuoja vidurius. Be to, reikia lubino duoti prieš pat avių girdymą, arba tuojau po girdymui, bet į 6 valandas po girdymui ir 12 valandų prieš girdymą. Tada jis blogos įtakos į avių sveikatą nepadarys. Iš to išeina, kad lubino duoti avims geriausia vakare.

Viršuj išvardytas atsargumas liečia tiktai lubino grūdus. Tačiau to atsargumo reikia prisilaikyti ir tada, jei duodama avims lubino šienas arba ankštys.

Tinkamiausias laikas gaminti lubino šienas — tai kai pradeda žydėti šalutinės jo šakos, nes vėliau nušienautas lubinas jau perdaug buna sumedėjęs, sunkiau džiūsta, daug lapų nubįra bedžiūstat, o užsimezgusios ankštys pradeda pelyti. Gi lubino šiaudų pelėsiai kenkia kvėpuojamiesiems organams netik avių, bet ir žmonėms, kurie su tokiu pašaru susisiekia.

Lubino šienas geriausia džiovinti ant ožių, nes tada šienas greičiau išdžiūsta, o stipresni lietųs ne tik nieko nepakenkia, bet greičiau pataiso, nes išplauja lubino kartumą. Gerai suimtas lubino šienas retai kada būna nuodingas. Avių šėrimui dažniausia vartojama geltonasis lubinas.

M. P.

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Kaip reikia įtaisyti dinamo mašiną, kad šviestų 36 lemputės po 50 žvakių ir 18 lempučių po 25 žvakes. Be to, kad pačią dienamo mašiną suktų elektra?

Sodietis.

Atsakymas. Jei tokią mašiną norite pastatyti kaime, tai reikia ieškoti kitokios jėgos, kurį pasuktų dinamo mašiną (vandeu, degamoji medžiaga); jei netoli yra elektros stotis, iš kurios galima gauti srovę, tai geriau apseiti be dinamo mašinos. Tuo klausimu reikia kreiptis prie specialistų, kurių yra pakankamai Vilniuje; yra Vilniuje ir krautuvių, kur galima gauti ir mašinos, bet kuri jų ga. li būti sąžiningesnė — nesilmame spręsti-

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Grįžta generolas Daukantas.

Spaudoje pasirodė žinių, kad artimiausiu metu sugrįšiąs Kaunan gen. Tadas Daukantas, kuris ilgą laiką buvo krašto apsaugos ministeriu.

Liaudininkų susivažiavimas.

Lapkričio mėn. 10 dieną įvyko Kaune liaudininkų atstovų tarybos susivažiavimas, kuriame dalyvavę atstovai iš 14 apskričių ir Centro Komiteto nariai.

Susivažiavimo priimta keletas rezoliucijų, tarp kurių reikia pažymėti rezoliucia griežtai pasmerkti plečkaitininkus ir jų veikimą. Gal dabar liaudininkų organas „Liet. Žinios" nustos davinėjusios atsargumo patarimus plečkaitininkams.

Paskaitos apie Mažąją Lietuvą.

Kaune nesenai buvo suorganizuota ciklas paskaitų iš Mažosios Lietuvos gyvenimo. Skaitė paskaitas prof. M. Biržiška, A. Janulaitis, dr. V. Vydūnas ir kiti žymūs lietuvių mokslininkai ir veikėjai. Paskaitomis iš Mažosios Lietuvos gyvenimo susidomėjimas buvo labai didelis.

Pirmas Lietuvių laikraštis Kanadoje.

Lietuvos spauda praneša, kad pereitą mėnesį Kanadoje pradėjo eiti pirmas lietuvių laikraštis „Kanados Lietuvis". Yra tai Kanadoje gyvenančių lietuvių organas, išeinąs kas mėnuo.

Naujas laikraštis susideda iš 16 puslapių, bet toliau žada būti 20. „Kanados Lietuvy" plačiai aprašomas įvairių Kanados lietuvių gyvenimas ir reikalai. Tuo tarpu laikraščio pakraipa yra bepartyvė, nors kai kuriose vietose smarkiai uždrožiama komunistams. „Kanados Lietuvį" leidžia „Šiesos draugija."

Kultūros žurnalas „Vairas".

Nuo pereito mėnesio Kaune pradėjo eiti naujas mėnesinis kultūros žurnalas „Vairas". Šio žurnalo jau išėjo du numeriai. Jame dirba labai rimtos lietuvių kultūrinės jėgos. Tuo būdu Lietuvoje dabar išeina trys dideli mokslo žurnalai įvairių krypsnių: „Kultūra" (Šiauliuose, kairiųjų), „Židinys" (dešiniųjų) ir „Vairas" (tautininkų).

Noras pagarsėti.

Pasitraukus iš vyriausybės prof. Voldemarui, atsirado be galo daug „kritikų", peikiančių jo politiką ir su žvake ieškančių jo prasikaltimų. Taip pav. buvęs Lietuvos premieras 1926 metais p. Šleževičius liaudininkų susivažiavime smarkiai „sukritikavo" prof. Voldemaro vyriausybės darbus, prikalbėdamas nebūtų dalykų.

O lenkų spauda, netgi oficijozas „Gazeta Polska", padarė p. Šleževičių buvusiu Lietuvos prezidentu. Vis mat didesnis efektas.

Mokytojų konferencija.

Trakų apskrities pradžios mokyklų mokytojų konferencijoje Kaišiadoryse tarp kita ko p. Uždavinys laikė paskaitą: „Vilniaus krašto mokyklų gyvenimas ir mūsų mokytojo rolė Vilniaus fronte". Kitus dienotvarkės punktus atliko patys mokytojai. Konferencijos pabaigtuvėse atsilankė vyskupas Kukta, vietos karo komendantas ir nemaža kitų svečių.

Žemės reforma.

Prezidentas pasirašė naują žemės reformos įstatymo pakeitimą, kuriuo Lietuvoje leidžiama žemės turėti vienose rankose 150 hektarų vieton 80, kaip buvo seimo leista.

Karaliaus ir kunigaikščio nebus.

Anot „Liet. Žinių" pranešimą apie marš. Pilsudskio planą pasiskelbti Lenkijos karalium ir didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu Varšuvos valdininkas p. Holówko pavadinęs kvailybėmis. Kažin, kodel apie tai Vilniaus monarchistų organas „Słowo" ne pusės žodžio ligšiol neišsitarė, nors p. Holówko'is pasikalbėjimą Rygoje pakartojo.

Dr. Vinco Kudirkos sukaktuvės Kaune.

Lapkričio 16 d. 15 val. 30 min. Karo Muziejuj vėliavos nuleidimo ceremonios metu buvo atiduota pagarba dr. Kudirkos atminimui.

Tą pat dieną 19 val. 30 m. Lietuvos Karininkų Ramovėj sukaktuvėms paminėti paskaitas laikė kan. Tumas ir muzikas p. Žadeika. Be to, buvo skaitomi dr. Vinco Kudirkos kūriniai ir išpildytos jo kompozicijos.

Trumpai apie viską.

Italijos senate pirmininkas paskaitė pranešimą apie karaliaus įpėdinio Humberto sutuoktuves su Belgijos karaliaus dukterimi Mare-Juozepina. Jungtuvės ir vestuvės bus karalienės Elenos varduvių dieną.

— Keleiviai, kurie vyksta Lenkijon, su savimi negali daugiau imti, kaip dvi dėžutės degtukų.

— Anglijos pakraščiuose siautė baisi audra, padariusi didelių nuostolių žvejams.

— Palestinoje traukiami atsakomybėn 7 žydai už 2 arabų užmušimą.

— Berlyno universitete vokiečiai studentai tautininkai muša studentus žydus ir socialistus; įsikišo net policija.

— Lenkija dar nepasirašė provizorinės prekybos sutarties su Vokietija; paskutiniu metu kilo nesusipratimų apsigyvenimo klausimu.

— Vokiečių rašytojas Tomaș Mann yra gavęs Nobelio literatūros premiją.

— Didžiojo karo paliaubas anglai minėjo ir visose kolonijose; už žuvusius visose bažnyčiose buvo atlaikytos pamaldos; jų atmintis pagerbta 2 minučių tyla.

Šio mėn. 14 dieną sukonfiskuotas „Dz. Wileński" už straipsnį „Sanacja ir mes".

Šio mėn. 15 d. Vilniaus adygardos teismas pranešė mums, kad sukonfiskuotas „Vilniaus Rytojaus" 51 Nr. Apygardos Teismo buvo užtvirtintas.

Lietuvių Študentų Sąjungos valdyba.

Naujai išrinktoji Lietuvių Studentų Sąjungos valdyba jau pasiskirstė pareigomis: pirmininkas A. Juškevičius, vicepirmininkas V. Martinkėnas, sekretorius J. Gaivenis, knygininkė O. Palevičiūtė ir iždininkė M. Mikailaitė.

Švenčionių „Ryto" Mokytojams.

Lapkričio mėn. 25 dieną 9 val. įvyks Švenčionyse Mokytojų Sąjungos bute (Rynek 2) „Ryto" dr. mokytojų suvažiavimas mokyklų reikalais. Dienotvarkėje numatoma pavyzdinės pamokos, p. A. Petraičio paskaita apie gamtos dėstymą pradžios mokykloje, pranešimai ir pasitarimai apie Švenčionių „Ryto" mokyklų būklę ir uždavinius, laisvi sumanymai.

Švenčionių „Ryto" mokytojams atsilankymas privalomas.

Susirinkimą kviečia Švenčionių „Ryto" Valdyba.

Įvairenybės.

Kokių esama įstatymų.

Nepersenai Meksikoj pasirodęs naujas baudžiamasis kodeksas, kurio autorius yra pats prezidentas Portès Gil. Einant šiuo kodeksu tėvas turįs teisę nužudyti savo dukterį arba jos meilužį, jei pastaroji paviliuota be pasipriešinimo prarastų savo nekaltybę. Vyras galįs užmušti savo neištikimą žmoną arba, atvirkščiai, žmona savo vyrą, kuris jai nėra ištikimas. Nuolatiniai girtuokliai gali būti talpinami „svelkatos" namuose. Venerinių ligų „padovanojimas" skaitomas įstatymais baudžiamuoju prasikaltimu ir jų gydymas privalomas.

Šie keli „zokonai" mums daug ką sako apie krašto moralinį stovį, jei jau reikia griebtis viešajai dorovei ginti panašių įstatymų. Na, bet priežodis sako, kad sulig Jonui ir kepurė.

Tik ne Lietuvoje...

Šio mėn. 11 d. turėjo būti Poznanėj žinomojo pilsudskininko rašytojo Kaden-Bandrowskio paskaita apie „kova del naujos moteriškės". Bet Poznanėj, kur labai stipriai laikosi endekai, šie ryžosi neprileisti prie paskaito. Pradėjos prelegentui skaityti, esantieji salėje studentai korporantai pakėli triukšmą. Policijai juos išprašius, kilo antras triukšmas balkone, kurį pakėlė taip pat korporantai. Žinoma, korporantams vadovavo profesoriai. Ju tarpe buvo universiteto prof. Kostrzewskis. Atsiradus bebekų profesoriui Znamierowskiui, šis prof. Kostrzewski gerokai apdaužė per veidus.

VIETOS KRONIKA.

Lietuvių Mokslo Draugijos skaitykla plečiasi.

Kaip jau savo metu minėjome, Lievių Mokslo Draugijos valdyba įtaisė viešą skaityklą Draugijos bibliotekoj. Stalai skaityti patogiai įrenkti, elektros šviesa pritaikyta skaitymui, salė papuošta senovės Lietuvos kunigaikščiais. Knygos duodamos skaityti vietoje, o kai kurios ir namo skolinamos. Skaitymas ir skolinimas sutvarkytas sulig visų reikalavimų. Susidomėjimas yra gana nemažas. Kasdieną lankosi knygyne 10 — 15 asmenų. Knygų yra sukataloguota keli tūkstančiai, daugiausiai iš lituanikos srities.

Bylos.

Spalių 31 d. Suvalkų apskrities tasmas nagrinėjo K. Leonavičiaus bylą. Leonavičius buvo kaltinamas § 130 ir 51 (stengimasis atplėšti valstybės dalį — Vilnių) Teismas Leonavičių išteisino.

Plečkaičio byla 1930 m.

Vokiečių lapkričiai praneša, kad Plečkaičio byla dar nebaigta tirti. Tarp kita ko reikėję jo bombas siųsti Vokietijos gilumon, nes Prūsuose negalėję ištirti. Atsakymo dar nesusilaukta. Dar teismas nepaskyręs Plečkaičio bylai dienos; ji būsianti greičiausiai 1930 metais.

Nesiseka vaidinti Burcevą.

Pereitame numeryje minėjome, kad sėdįs Įsrutės kalėjime Plečkaitis parašęs laišką, kuriame užsigina turėjęs bet kokių reikalų su lenkais, nukreiptais prieš Lietuvą. Tuo tarpu, kaip žinome, p. Ancevičius tvirtina savo organe, kad Plečkaitis turėjęs reikalo su kažkokiomis divizijomis. Ir suprask, žmogau, kuris čia jų Azefas, kuris Burcevas? Bet jeigu prisiminsime emigrantų štabo abstinencija del Plečkaičio darbų ir p. Ancevičiaus reliaciją, tai rodos neapsiriksime pasakę, kad visi jie yra svetimųjų bernai, o ne kokie Azefai ar Burcevai, kaip norėtų matyti „šviesos" ieškančios „Lietuvos Žinios".

Ir lenkų spauda labai apgailestauja, kad Plečkaitis savo laiške iš kalėjimo nepasisakė esąs prof. Voldemaro agentas; vienok ramina save, kad per procesą susilauks sensacijų.

Konfiskavimai.

„Vilniaus Rytojaus" 55 Nr. už p. Smalėno straipsnį „Vilniaus klausimas tarptautinėj arenoj" buvo sukonfiskuotas. Šio mėn. 12 d. patrauktas teismo atsakomybėn rusų dienraščio „Naša Žiźń" redaktorius už straipsnį „Vienuolikti Lenkijos Nepriklausomybės metai", kuriame įžiūrėta prasižengimas prieš spaudos įstatymo 1 §. Taip pat patrauktas atsakomybėn žydų laikraščio „Wilner Tog" redaktorius.

Redakcijos atsakymai.

P. Kudabai. Jūsų prašymą galėtų patenkinti Laikinasis Komitetas ir į jį kreipkitės. Vilnius, Daminykonų 12.

P. Viktorui. Tokius leidimus išduoda vajvadija. Kreipkitės ir gausite.

P. Draugui. Ačiū už žinias, tilpo. Apie jūsų mergaičių negražų pamiršimą savo dainų dar neminėsime, gal jos pasitaisys.

P. Rudenėliui. Apie p. J. C. girtuokliavimą nerašoma, nes tai jojo asmens reikalai. Kaip pasiklos, tai ir miegos.

Į NAUJUS SKAITYTOJUS.

Kas užsisakys „Vilniaus Rytojų" 1930 metams dar lapkričio mėn. ir atsiųs prenumeratą, tas gaus mūsų laikraštį ištisą gruodžio mėnesį DOVANAI.

Naujus skaitytojus prašome pasiskubinti užsirašyti „Viln. Ryt."

ADMINISTRACIJA

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.